

spansk, under de vanskeligste forhold. Kendt er hendes kamp med faren for som barn og ung overhovedet at få lov til at læse – ja, egentlig fik hun ikke lov, men snød sig til det, og først sent anerkendte faren så nogenlunde, men også kun det, hendes evner og særprægede begavelse.

Selvbiografien, der i den foreliggende form – som et brev til hendes nære ven hofmarskal Johan Bülow – synes skrevet 1786-87, blev udgivet første gang af Louis Bobè i 1909. Meget andet fra hendes forfatterskab er udgivet i 1800-tallet og i dette århundrede; men noget ligger endnu i håndskrift. Marianne Alenius placerer i sin lange indledning velskrevet og medlevet Charlotta Dorothea Biehl i sin tid som forfatter, oversætter, debattør – og som kvinde, og hendes behandling af erindringerne er forbilledlig – måske i virkeligheden *for* forbilledlig, hvis noget kan være det: Manuskriptet præsenteres i udseende og udstyr, papiret bestemmes (det er hollandsk, fra Jan Hovig og Zoon i Zaandijk!), skriften diskuteres og ortografien, og i selve teksten anføres de originale sidetal med linieangivelser. Efter teksten følger tekstkritiske noter med bl.a. læseovervejelser og rettelser til Bobè og endelig en kommentar, der siger sparto til, hvad man ellers plejer at se. Gamle ord oversættes: Bekom = fik, vist = sikkert, tiilig = tidligt, Perryk = paryk, karrig = nærig osv. – der er mange. S. 15/lin. 45 står der »Daare Kiste Stræger«, der giver anledning til en lille dårekistens historie; men værre er s. 16/lin. 46 »gjorde Convoluten« – her har noten på nær få linier hele to sider om tidens konvolutfolderier, der føres helt op til H. C. Andersen og Robert Schumann. Eksemplerne er ikke de eneste, men nok de mest afsindige – eller pænerne: specielle, og så må det da retfærdigvis indrømmes, at noterne oplyser

mangt og meget, der er nødvendigt. Efter noterne følger en ikonografi, der både er skarpsindig og spændende – og et navneregister.

Kan Marianne Alenius' Biehls behandling ved en overfladisk gennemlæsning virke irriterende i al sin fuldkommenhed, vinder den til gengæld ved nærmere bekendtskab. Det er en morsom bog.

Finn H. Lauridsen

Rødovre Kirkebog 1682-1814. Ved Bertha og Jørgen Møller-Holst. (Samfundet for dansk genealogi og Personalthistorie, 1986). 304 s., 95,00 kr. (medlemmer 80,00 kr.).

Under arbejdet med at udrede komplicerede familie- og slægthistoriske forhold i Rødovre opstod den tanke at gøre indsatsen nyttig også for andre end de umiddelbart interesserede. Resultatet af denne indsats foreligger nu i form af denne afskrift af Rødovres kirkebog i perioden fra dens oprettelse i 1682 til 1814. Kirkebogen for Rødovre Sogn – som siden 1671 var anneks til Brønshøj – ligner vel hovedparten af landets kirkebøger, både med hensyn til stedvis ulæselighed og derved, at der *ikke* findes egentlige levnedskildringer som i et par af de øvrige udgivne kirkebøger.

Der er tale om et stort og nyttigt arbejde, som utvivlsomt vil kunne bruges af såvel slægtsforskere med interesse i de gamle rødovreslægter som andre, der mere generelt er interesseret i familie- og socialhistoriske forhold og udviklinger i et landsbysamfund af Rødovres type.

Udgiverne har forsynet bogen med et personregister, ordnet efter fornavn, således at det er nemt og sikkert at finde tilbage til de indførsler, der er om de(n) pågældende.

Imidlertid nævnes det i indledningen,

at der under arbejdet med rødovrefamilierne også er blevet oprettet såvel et gårdregister som et egentligt familierregister. Det havde i mange henseender været meget spændende tilføjelser til den nu foreliggende udgivelse, dersom disse to registre også havde kunnet udgives – og i hvert fald gårdregisteret, dersom det havde været for omfattende og kostbart med en publicering af familierregisteret.

Det kan måske virke urimeligt således at pege på andre ting, der også kunne have været medtaget i en i øvrigt god og rimelig udgivelse; tanken er imidlertid yderst nærliggende, når man ikke slægtshistorisk er knyttet til netop dette

sogn, men først og fremmest må vurdere bogen med henblik på dens mere generelle anvendelighed.

Det må også nævnes – som det så ofte er tilfældet – at et par kort ville have været en god hjælp til at skabe overblik over lokale stednavne, sognegrænsers placering, udskiftningen og brugsudviklingen i årene derefter.

Konklusionen er altså, at der er tale om en god og nyttig udgivelse, som må have kostet et betydeligt arbejde. Og det er netop på grund af perspektiverne i denne udgivelse, at man kunne have ønsket sig lidt mere – for eksempel i de anførte retninger.

Jørgen Elklit

DET 19. ÅRHUNDREDE

Niels Clemmensen: *Sparekassebevægelsen i Danmark 1810-1914*. (Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1985). 187 s., 170 kr.

Med støtte fra Danmarks Sparekasseforening har forskningsrådsstipendiat Niels Clemmensen udsendt denne bog. Den er skrevet inden for rammerne af det nordiske projekt, der kaldes »associationsprojektet«, og som omhandler foreningsdannelse i Norden i 1800-tallet.

Der findes to dybtgående fremstillinger inden for området i forvejen, nemlig Bisgård og Schiødts »Danmarks sparekasser« fra 1910 samt O. Blinkenberg Nielsens »De danske sognesparekasser 1865-1914« fra 1950. Det fremgår således, at denne nye fremstilling behandler lige præcis den periode, der tidligere er skrevet om. Det er selvfølgelig ingen skade til med en ny fremstilling, men det kunne have været rart, hvis den i hvert fald også havde omfattet mellemkrigsårene.

Bogen er delt i to dele. Anden del er således en beskrivelse af to tilfældigt valgte sparekasser, nemlig Saxild-Nølev og Aversi. Det er jo lidt underligt, men skal sikkert ses i sammenhæng med tilknytningen til det nævnte nordiske forskningsprojekt.

Bogen er i øvrigt velskrevet og kompetent i udarbejdelsen, således at en del fremstillinger, som forgængerne ikke havde adgang til, er indarbejdet.

Ib Gejl

Helge Nielsen: *Drømme om Frihedsstøtten*. (Rhodos, 1986). 154 s., ill., 98,00 kr.

Frihedsstøtten blev rejst på Vesterbro uden for Københavns Vesterport i årene 1792-97 af borgere for bønder og til-egnet kongen til minde om stavnsbåndets ophævelse ved forordningen af 20. juni 1788. Trods megen tale gennem årene om at flytte den til et sted, hvor den ville genere trafikken mindre, har